

- України. – 2007. – Серпень. – № 8 (63). 3. *Зерній Ю.* Виступ на круглому столі «Цивілізаційні ідентичності в регіонах України: відмінності та проблеми їхнього подолання» / Ю. Зерній // Форум націй: газета Конгресу національних громад України. – 2007. – Серпень. – № 8 (63). 4. *Коппель О. А., Пархомчук О. С.* Україна в цивілізаційному просторі ХХ століття / О. А. Коппель, О. С. Пархомчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://helenkoppel.narod.ru/014>. 5. *Михальченко М.* Українська регіональна цивілізація / М. Михальченко // Політичний менеджмент. – 2003. – № 1. – С. 19–28. 6. *Михальченко М. І.* Постколоніальний синдром на пострадянському просторі: порівняльний аналіз / М. І. Михальченко // Світогляд. – 2010. – № 5. – С. 50–53. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=133>. 7. *Михальченко Н.* Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? / Н. Михальченко. – К., 2001. – С. 341–342. 8. *Нагорна Л.* «Війни ідентичностей»: сценарії і ризики / Л. Нагорна // Політичний менеджмент. – 2007. – № 2. – С. 47–54. 9. *Павленко Ю.* Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства / Ю. Павленко // Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотип. / Відп. ред та автор вст. слова С. Кримський. – К.: Либідь, 2000. – 360 с. 10. *Пахомов Ю.* Україна як суб'єкт та об'єкт міжцивілізаційних взаємодій / Ю. Пахомов // Міжнародна науково-практична конференція «Геополітичне майбутнє України». – К.: Задруга, 1998. – С. 19–25. 11. *Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко // За ред. Ю. С. Шемчушенка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка.* – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736 с. 12. *Рябінін Є. В.* Стан лімітрофності / Є. В. Рябінін // Зовнішні справи. – 2009. – № 6. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/article.html/print?id=392>. 13. *Тойнбі А.* Дослідження історії / А. Тойнбі. – В 2 т. – К., 1995. – Т. 1. – 614 с. 14. *Троян С. С.* Цивілізаційно-культурні маркери України у вимірі глобалізації / С. С. Троян // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – Вип. 1. – С. 65–69. 15. *Удод О.* Цивілізаційний вибір України між Сходом і Заходом / О. Удод, М. Юрій // Збірник наукових праць. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Ues/2011_5_2/Articles/1_Udod.pdf. 16. Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 2004 / За ред. Гальчинського А. С. – К.: НІСД, 2005. – 608 с. 17. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон // Полис. – 1994. – № 1. 18. *Цимбалюк Н. М.* Цивілізація дозволила як глобальний проєкт розвитку світового суспільства / Н. М. Цимбалюк // Вибрані матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції V культурологічне читання пам'яті Володимира Подкопаєва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/sekcija_pl_v5.php. 19. *Чорна Н. В.* Концепція постіндустріалізму Данієла Белла та реальність сучасного світу / Н. В. Чорна, Л. А. Тихонова, Т. Г. Сичова // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна Питання політології. – 2003. – № 592. 20. *Яковець Ю. В.* Глобализация и взаимодействие цивилизаций / Ю. В. Яковець. – М.: ЗАО Изд-во «Экономика», 2003. – 441 с. 21. *Bell D.* The Coming of Postindustrial Society. A Venture in Social Forecasting / D. Bell. – N. Y., 1973.

Жанна Янковська

Реформування української освітньої галузі на тлі глобалізації: Національний університет «Острозька академія» як навчальний заклад нового типу – історія і сучасність

У перші десятиліття становлення державності та на тлі впливу глобалізаційних процесів, які охопили всі сфери життя, в Україні відбувається реформування фактично усіх галузей суспільного життя, у тому числі й освітньої. У сфері вищої освіти визначено низку експериментальних закладів, що працюють за новими технологіями, серед них і Національний університет «Острозька академія», який нині проходить новий етап свого становлення та діяльності.

In the two first decades of establishment of the Ukrainian statehood and on the background of Globalization concerning of all spheres of life in Ukraine the reformation of almost all branches of social life including educational one take place. In the field of higher education a number of experimental schools are defined, which work after new technologies, among them the National University of Ostroh Academy, which is being now on the new stage of its development and activity.

Сьогодні, після 20-річчя проголошення незалежності в Україні, коли глобалізаційні процеси все більше охоплюють усі галузі життя, можемо фіксувати не лише розвиток демократичних тенденцій, але й кардинальні зміни у цих галузях. Таке тотальне реформування торкнулося й усіх рівнів освітньої сфери, від початкової до вищої її ланки. Позитивною зміною в галузі освіти може вважатися те, що в умовах поширення світових глобалізаційних процесів, осторонь яких Україна залишатися не може, є можливість інтегруватися у ці процеси, для чого потрібна своєрідна уніфікація самої системи освіти. У різних країнах (відповідно до існуючої локальної системи) така уніфікація відбувається по-різному, в залежності як від загального розвитку держави, стану її освітньої галузі, так і багатьох інших чинників. Якщо в окремих країнах освіта перебуває лише на етапі становлення, то, зрозуміло, що процеси реформування проходять менш болісно. Інша справа – у державах, де вже протягом тривалого часу склалася певна система освіти, яка, до того ж, утверджувалася й викристалізовувалась довго і мала позитивний досвід своєї діяльності, перевірений як на теренах даної країни, так і за її межами. Мабуть, до держав такого типу можна віднести й Україну, в структурі системи освіти якої відобразились ідеї Я. Коменського, адаптовані до місцевих умов, та цілих поколінь передових педагогів і відомих науковців.

Через неоднозначність та невірноваженість усіх цих змін і процесів, уряд пішов на крок, що передбачає створення, зокрема, на рівні вищих навчальних закладів, науково-дослідних баз, надавши їм можливість проведення певних

експериментів, напрацювання власного досвіду у врегулюванні навчальних планів, програм, організації навчального процесу з урахуванням нових вимог часу та позитивного досвіду минулого. Таким навчальним закладом став і Національний університет «Острозька академія». У сучасний період відроджений ВНЗ формувалася вже в умовах незалежної української держави і не мав великого багажу тягlosti старої освітньої системи (або частка його була мінімальною), а відразу орієнтувався (як, до речі, і НаУКМА) на європейські та світові освітні стандарти, маючи в той же час можливість спиратися й на кращі зразки вітчизняної освітньої галузі.

Цікавим є факт, що, відсвяткувавши у 2011 р. 17-річчя свого відродження, Острозька академія разом з тим зустріла свій 435-літній ювілей. Тому можна говорити, що це і найстаріший, і, одночасно, один із наймолодших ВНЗ України, який має багату історію, традиції, бурхливий розвиток (на сьогодні працює за новітніми технологіями) і, маємо надію, гарну перспективу.

Звернемося спершу до історії. Адже у XVI ст. створення такого навчального закладу для України було абсолютно новим досвідом. Перша слов'яно-греко-латинська академія була задумана і створена князем В.-К. Острозьким для укріплення православ'я на Волині, яка у цей час великою мірою перебувала під впливом Польщі. І. Левкович у «Нарисі історії Волинської землі» зазначає, що «для зміцнення свого матеріального становища, волинська аристократія залюбки входила в мішані подружні зв'язки і все частіш стала переходити з православ'я на католицтво, що в XV і першій половині XVI ст. було однозначне з національним

ренегатством. Заснування Константином Острозьким академії і друкарні в Острозі... – все це докази розуміння тієї небезпеки, що загрожувала в нових обставинах українцям з боку поляків; все це свідчить також про спроби протидіяння цій загрози» [7, с. 80]. За свідченням відомого дослідника діяльності цього навчального закладу І. Мицька [10], перша датована документальна згадка про Острозьку академію «міститься у передмові до острозького букваря», який був виданий 1578 р., де академію названо «дітишнім училищем». Отже, на час виходу цієї книги навчальний заклад уже існував. За документальними свідченнями, м. Острог, що згадувалося тоді поряд із такими промисловими та культурними центрами, як Київ, Луцьк та Львів, остаточно закріпилося як спадкове володіння за кн. В.-К. Острозьким у листопаді 1576 р. Очевидно, сам задум створення такого православно-навчального закладу виношувався князем давно, оскільки у полемічному трактаті П. Скарги «Про єдність церкви Божої», де автор апелює саме до Василя-Константина Острозького, йдеться про «неможливість і непотрібність навчання старослов'янською мовою». Книга була написана ще 1574 р., вихід її датується передмовою від 7 лютого 1577 р., але підготовка і редагування матеріалів здійснювалися декілька місяців. «Таким чином, – пише І. Мицько, – це ще одне підтвердження того, що Острозьку академію створено в кінці 1576 р.» [10, с. 28–29].

Безумовно, Острозька академія XVI ст. була дітищем, можна сказати, найвеличнішою справою життя князя В.-К. Острозького, адже завдяки їй Острог прославився тоді не лише як велике промислове місто, але і як (а може, насамперед) центр освіти, культури, книгодрукування, православ'я, державотворення, своєрідний духовний сіон, звідки енергія просвітництва, завдяки непересічним особистостям, викладачам і талановитим учням розповсюдилася по всій Україні.

Виникає закономірне питання: чому саме Острог князь Василь-Константин обрав для здійснення своїх просвітницьких задумів, хоча мав землі та замки і в Західній Україні, і на Київщині, та й у самому Києві? Можемо зараз лише про це здогадуватись. Найвірогідніше, тому, що це було найдавніше родове помістя. Окрім того, воно знаходилося в центрі його володінь, настільки великих, що за вміння мудро керувати ними його називали «некоронованим королем України». Можливо, частково такий вибір князя можна було пояснити зростанням на той час економічного розвитку Острога. До того ж, тут знаходився центр єпархії Луцького та Острозького єпископства з кафедральним собором (Богоявленська замкова церква), що зумовило існування, в основному при церквах та монастирях, певних культурних традицій в галузі іконопису, хорового співу, створення шкіл, бібліотек.

Іван Огієнко (Митрополит Іларіон) у своїй історичній монографії «Князь Константин Острозький і його культурна праця» в оцінці заслуг Константина Івановича Острозького погоджується із думкою П. Куліша про те, що «національна стійкість його значила багато для нашої Русі, уже захитаної в своїй національності. Він позоставив по собі найкращу пам'ять серед польських і українських лицарів» [8, с. 40]. Про його неординарний розум та здібності свідчить той факт, що великий князь Литовський і польський король Сигізмунд I у 1541 р. визнали його, 15-річного юнака, повнолітнім, надавши під його патронат половину батькових володінь. Це був князь розумний, сильний, багатий і впливовий. Із його думкою рахувалися не лише на Україні, але

і король польський. М. Грушевський звернув увагу на те, що «І. Я. Франко, вивчаючи історію Острозького дому, прийшов до висновку, що В.-К. Острозький був одним із головних рушіїв національного життя Південної Русі в другій половині XVI ст. ...» [1, с. 444].

Ідея створення школи нового типу саме на основі тримовності (слов'яно-греко-латинська), очевидно, виношувалася князем Василем-Константином давно, і підготовка відкриття її, зрозуміло, також готувалася раніше. Про це свідчить у тому числі згаданий вище трактат Петра Скарги 1574 р., у якому останній полемізував із князем щодо викладання у закладі старослов'янською мовою. Стосовно цього М. Грушевський писав, що академія «...лічиться першим огніщем нової освіти, нового шкільництва, нового духовного життя...» [Цит. за вид: 17, с. 77].

Діяльність даного закладу була спрямована на підготовку православних просвітителів, які б розвинули культурно-освітню діяльність по всій Україні. І хоча в той час академія проіснувала не так довго (1576–1636 рр.), але поступ до просвітництва у православ'ї був зроблений титанічний, і значення її важко переоцінити. Сьогодні можемо стверджувати, що саме тоді було намічено шляхи і підготовлені перші вітчизняні фахівці для подальшого розвитку вищої освіти. Бачиться, що академія у цей період стала справою життя князя Острозького. Він постійно опікувався нею, надаючи кошти та «*привілеї*» на утримання викладачів, організацію навчального процесу, створення бібліотеки. Першою ж фундаторкою закладу вважається його племінниця Гальшка, яка у своєму «*тестаменті*» (заповіті), написаному у березні 1579 р. в м. Турові й внесеному до Луцької земської книги, записала «на шпиталь і академію Острозьку «шест тисячеи грошви личбы литовскои» [Цит. за вид.: 12, с. 126]. Це на той час були досить великі кошти.

Якщо говорити про організацію навчання в Острозькій академії XVI ст., то із різних джерел дізнаємося, що першим її ректором був *Герасим Смотрицький* (?–1594), шляхтич із Поділля, відомий поет, учений, письменник-полеміст, педагог, один із ідеологів культурно-освітнього руху на Україні в останній чверті XVI ст. Очевидно, він був добрим організатором, окрім того, князь йому дуже довіряв, бо, як зазначено у відповідній статті проф. І. Пасічника про цього діяча в енциклопедичному виданні «Острозька академія XVI століття», «Смотрицький займає при князівському дворі впливову посаду підскарбія, тобто фінансового керівника величезних маєтностей роду Острозьких» [14, с. 367–368]. Відомий він і як автор однієї з передмов до Острозької Біблії, а також антикатолицьких полемічних творів «Ключ царства небесного» та «Календарь римски новы».

На жаль, програм чи будь-якої іншої навчальної документації, із яких ми могли б судити про освітню систему в Острозькій академії, до нашого часу не збереглося. Саме це стало причиною дискусії між науковцями стосовно питання: якого типу була ця школа: вищого чи середнього. З цього приводу проф. П. Кралюк пише: «Немає визначеності щодо того, школою якого типу можна вважати ОА. Якщо ряд дослідників (І. Огієнко, О. Дзюба, Я. Ісаєвич, М. Ковальський, І. Мицько та ін.) схильні трактувати її як вищий навчальний заклад, то інші (К. Харлампович, В. Ульяновський, Т. Кемпа, Н. Яковенко) більш обережні в цьому плані і вважають, що це була, за критеріями цього часу, школа середнього типу. Проте ні перша, ні друга точки зору не є достатньо обґрунтованими через брак джерел» [5, с. 241]. Все ж зазначимо, що реалізація вивчення трьох мов, у тому числі

латині, навчання за системою семи «вільних наук» (тривіуму і квадривіуму), наявність богослів'я як вищого ступеня освіти на той час у Європі трактувалося як вищий освітній рівень. Як зазначено у названому вище джерелі, «характеризуючи ОА, визначаючи її статус, потрібно виходити із того соціокультурного контексту, в якому вона знаходилася. Академія стала нетрадиційним навчальним закладом на теренах Східної Європи, де домінувало православ'я» [5, с. 246]. Очевидно, це був синтез місцевих освітніх традицій, що розвивалися тут ще з часів Київської Русі, і західноєвропейських навчальних канонів. Сьогодні ми можемо стверджувати, що цей навчальний заклад переслідував не лише освітню мету. На той час це був великий духовно-культурний центр, який включав бібліотеку, друкарню, творчий гурток, тут займалися перекладом, розповсюдженням наукової та духовної православної літератури, організацією шкіл.

Бібліотека Острозької академії, як на той час, зі згадок у наукових дослідженнях та в узагальненій статті І. Мицька «Бібліотека Острозької академії» до зазначеного вище енциклопедичного видання [9, с. 41–42], була досить численною, містила книги грецькою, латинською та старослов'янською мовами. Сюди були завезені оригінальні твори, трактати та підручники, передруки і рукописні книги. На жаль, доля цієї бібліотеки нам достеменно не відома. Очевидно, після остаточного закриття навчального закладу книгозбірня дісталася частково спадкоємцям князя, частково потрапила до приватних бібліотек діячів острозького культурно-освітнього центру, викладачів, до книгозбірень церков, монастирів, деякі зберігаються у Києві в ЦНБ ім. Вернадського у відділі стародруків, окремі були вивезені за кордон.

Окремої уваги заслуговує книгодрукування, налагоджене в Острозі з ініціативи та підтримки знову ж таки кн. Острозького та пов'язане з іменем першодрукаря Івана Федорова (Федоровича). М. Тимошук у підручнику «Історія видавничої справи» називає Острозьку друкарню «найбільшою гордістю» волинського краю [16, с. 154]. Зрозуміло, що відкриття друкарні було можливим лише за умови наявності наукового потенціалу, що пізніше підтверджується острозькими виданнями. Для потреб друкарні у місті було відкрито папірню (завезений папір був дорогий). В. Атаманенко у статті «Острозька друкарня», поданій в енциклопедичному виданні 2008 р., поділяє діяльність Острозької друкарні на два періоди: федорівський, пов'язаний з діяльністю Івана Федорова у 1578–1581 рр., і післяфедорівський (з кінця XVI ст. по 1612 р.) [12, с. 281]. За даними Я. Ісаєвича, на сьогодні відомо «28 видань Острозької друкарні за весь час її існування загальним обсягом 1527 др. аркушів» [2, с. 19].

Першим острозьким друком вважається «Буквар» (або «Азбука») 1578 р. видання. На жаль, відомі збережені до сьогодні два примірники цієї книги знаходяться не в Україні, а в бібліотеках м. Копенгагена (Данія) та м. Готи (Німеччина). Як зазначав проф. М. Ковальський, «острозький Буквар був другим виданням Львівського Букваря (Граматики) 1574 р. і завдяки його виданню здійснилась реалізація задуму і обіцянки І. Федорова про наступні видання такого напрямку...» [3, с. 84].

Та найбільш відомим острозьким друком на той період була Острозька Біблія (1580–1581 рр.) – результат титанічної праці багатьох перекладачів, високий зразок тогочасного поліграфічного мистецтва. Влучний опис Острозької Біблії подає проф. І. Пасічник у відповідній статті енциклопедичного видання «Острозька академія XVI–XVII ст.»: «Біблія була досить об'ємним виданням. Окрім 5 частин з окремою

пагінацією, вона мала ще 8 листів передмов. Отже, її об'єм становив 628 листів, чи 1256 сторінок. Видана вона була форматом *in folio*. Текст розміщувався переважно в два стовпці. Для друкування книги був відлитий особливий шрифт – дуже дрібний у той час (24,8 мм), однак виразний і легкий для читання, що засвідчує високу майстерність друкарів» [13, с. 50–51]. Тут же зазначено, що до ймовірних основних укладачів видання, окрім Герасима Смотрицького, очевидно, можна віднести Тимофія Михайловича та Михайла Гарабурду. Повна назва цієї книги «Біблія сирѣч книги вѣтхаго и новаго завѣта по языку словенску...».

Джерелами Острозької Біблії, на думку вчених, були Геннадієва Біблія, укладена в Новгороді 1499 р., латинська Вульгата, грецька Септуагінта та інші південнослов'янські, грецькі й латинські тексти. Загалом книга видана старослов'янською, проте із відчутним впливом розмовної мови. Точний наклад ОБ не відомий, але припускають, що це число могло сягати 1000–1500 примірників. До нашого часу дійшло близько трьохсот, які зберігаються в музеях, бібліотеках, архівах не лише України, але й багатьох інших країн, про що пише у згаданому виданні М. Ковальський [3, с. 89]. Один примірник був подарований і Національному університету «Острозька академія» 30 жовтня 2009 р. одним із меценатів у день 15-річчя відродженого ВНЗ. Про підготовку та значення Острозької Біблії М. Костомаров у монографії «Історія України в життєписах визначніших єї діячів» зазначав: «Заразом князь Острозький зносив ся з Римом, з островами грецького архіпелюга (з кандийськими), з царгородським патріархом Єремією, грецькими, болгарськими й сербськими монастирями – щоби добути відтіль списки сѣв. письма так грецькі, як і словянські, і бажав проводу й поради людей, сѣвідомих сѣв. письма. Перша печатна біблія, що видав Острозький, становить нову добу в українській літературі і взагалі в історії української освіти» [4, с. 174]. Стосовно підготовки ОБ Іван Огієнко, опрацюючи історичні джерела, зауважив: «Іван Хведорович побував на сході, в Валахії та Туреччині, посланий туди кн. Остріжським за біблійними списками» [11, с. 79].

Щодо оцінки цього видання П. Саух у монографії «Князь Василь-Костянтин Острозький» пише: «Для багатьох поколінь «Острозька Біблія» є зразком досконалості, а для князя Василя-Костянтина – рукотворним пам'ятником, чие ім'я пройшло через віки і залишиться назавжди в серцях нащадків як ревного захисника православ'я та проповідника української культури» [15, с. 127]. 2006 р. здійснено перевидання ОБ з перекладом сучасною українською мовою, яке опрацював та підготував до друку в результаті кількох десятилітньої праці ермн. архимандрит д-р. Рафаїл (Роман Торконяк). Цьому виданню за клопотанням вченої ради Національного університету «Острозька академія» було присвоєно Шевченківську премію в галузі перекладознавства.

До відомих острозьких друків належать також «Хронологія» Андрія Римші (1581), «Часослов» (1598, 1602, 1612), «Требник» (1606), «Книга о постничествѣ» Василя Великого (1594), «Маргарит» Іоанна Златоуста (1595), «Правило истинаго живота христіанского» (Псалтир з дослідженнями), «Лькарство на оспальній оумисл чоловѣчий» Даміана Наливайка (1607), «Ключ царства небесного» та «Календарь риски новы» із зазначенням, що «написано у Академії Острозької» Герасима Смотрицького (1587), «Апокрисисъ...» Христофора Філапета (1598–1599), «Отпис на лист Іпатія володимирського і берестейського єпископа» Клірика Острозького (1598), «Книжиця» у 6-ти розділах

Василя Суразького (1588), «Книжиця» в 10-ти розділах (1598), «Мльсяцеслов» (1612) та ін.

Отже, Острозька академія XVI ст. як освітня та й загалом культуротворча інституція була основним змістом діяльності кн. В.-К. Острозького, і через декілька років після його смерті (1608 р.) вона почала занепадати. Причиною цьому стало насамперед те, що не залишилося у князя гідних наступників цієї справи. Як зазначає П. Кралюк, «остаточним ударом для академії стали події 1636 року. Під час пасхи того року Анна-Алоїза (онука Василя-Костянтина) спровокувала повстання православних острозьких міщан. Його жорстоко придушили, а в місті були ліквідовані православні інституції і введена унія. ОА, штучно перетворена на початкову школу, саме тоді перестала функціонувати. Фондуш, призначений на її потреби, у 1640 р. перейшов до єзуїтського колегіуму» [6, с. 279–280].

Відродження Острозької академії як правонаступниці першого вищого навчального закладу у 1994 р. стало реальним на хвилі національного піднесення в умовах незалежної української держави. Це вдалося здійснити завдяки зусиллям небайдужих людей, меценатів, ентузіастів, справжніх патріотів, серед яких одними з перших треба назвати нинішнього ректора цього навчального закладу проф. І. Пасічника, керівника краєзнавчого товариства «Спадщина» П. Андрухова, тодішнього міського голову м. Острога М. Грищука, проф. М. Ковальського, акад. М. Жулинського, представника Президента України в Рівненській області Р. Василюшина, генерального директора Управління магістрального нафтопроводу «Дружба» Л. Буняка, Президента Києво-Могилянської академії, проф. В. Брюховецького та ін. І знову ж таки, ВНЗ постає великою мірою як заклад нового типу, який, пам'ятаючи, шануючи та використовуючи досвід минулого, став першим периферійним вузом України такого рівня, в якому на високому рівні поєднані ґрунтовна класична освіта з глобалізаційно-демократичним спрямуванням на освітню уніфікацію для визнання дипломів випускників ВНЗ у всіх країнах світу.

Сучасний Національний університет «Острозька академія» пройшов складний шлях становлення від спеціалізованого навчального закладу, що перебував під патронатом КМА, до самостійного університету, який має статус національного. Офіційне створення навчального закладу (Острозького колегіуму) задекларував Указ першого Президента України Л. Кравчука від 12 квітня 1994 р. Другий Президент України Л. Кучма Указом від 5 червня 1996 р. повернув йому історичну назву – Острозька академія. 5 червня 2000 р. навчальному закладу було надано статус університету, а 30 жовтня цього ж року – Національного університету.

Сучасна академія розмістилася у відремонтованих приміщеннях, що на початку XX ст. належали жіночому училищу графа М. Блудова. Заклад постійно розширюється, у 2007 р. здано в експлуатацію приміщення нової віртуальної бібліотеки, що є справжньою архітектурною окрасою студентського парку, здійснено добудову та ведеться будівництво нових навчальних корпусів, побудовано сучасні котеджі та багатоквартирні будинки для викладачів, сучасні гуртожитки, тенісні корти, спортивний зал, стадіон. Розвиток та розбудова академії стали можливими завдяки підтримці державних структур та діяльності національно свідомих меценатів, представників української діаспори у США, Канаді, інших країнах Заходу. Можна стверджувати, що сьогодні Острозька академія є не лише навчальною інституцією, а й насправді сучасним культурно-освітнім центром, у чому також полягає

його наступність і новаторство. На її території створена мережа музеїв, працює художня галерея, студентсько-викладацький академічний хор, відомий за межами Острога і навіть держави, театральний колектив, діє культурно-мистецький центр, різноманітні спортивні секції, потужно працює видавництво. Досить ефективно працює колектив викладачів-науковців. Для читання лекцій запрошуються провідні фахівці з відомих вузів України та з-за кордону. В освітньому процесі використовуються нові технології, академія є осередком особистісно-орієнтованої педагогіки, пропагує індивідуальний підхід до навчання. Продуктивно працюють у ВНЗ Відділ міжнародного співробітництва (за сприяння якого студенти й викладачі мають можливість брати участь у різноманітних грантах та обмінних програмах), Інститут дослідження української діаспори, Інститут соціологічних досліджень, Інститут заочної, довузівської та дистанційної освіти. При кафедрі культурології та філософії відкрито науково-дослідницьку кафедру ґендерних досліджень. В університеті регулярно проводяться дослідницькі науково-практичні всеукраїнські та міжнародні конференції. На базі кафедри релігієзнавства здійснюється підготовка вчителів для викладання християнської етики, тут створено центр-лабораторію перекладу священних текстів з мов оригіналу, що має на меті відтворення кращих традицій перекладу та дослідження класичних релігійних і філософських писемних пам'яток, а також сприяє розвитку українських сходознавчих студій. Отже, можна висловити думку про те, що НаУОА сьогодні є справді експериментальним ВНЗ нового типу, який у сфері вищої освіти намагається поєднати традиційне й інноваційне, втілити кращий досвід та найновіші ідеї і технології.

1. *Грушевський М.* Історія України-Русі / М. Грушевський. – К.: Наукова думка, 1995. – Т. 4. – 617 с. 2. *Исаевич Я. Д.* Преемники первопечатника / Я. Д. Исаевич. – М.: Книга, 1981. – 190 с. 3. *Ковальський М.* Острозькі друки XVI ст. / М. Ковальський // Етюди з історії Острога. Нариси. – Острого: Острозька Академія, 1998. – 288 с. 4. *Костомарів М.* Історія України в життєписі визначніших її діячів. Переложив Олександр Барвїнський / М. Костомарів. – Львів: з друкарні Наукового Товариства імені Шевченка (Репринтне видання). – К.: Україна, 1991. – 494 с. 5. *Кралюк П.* Освітня система Острозької академії / П. Кралюк // Острозька академія XVI–XVII ст. Енциклопедичне видання. – Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2008. – С. 240–247. 6. *Кралюк П.* Острозька академія: основні етапи розвитку / П. Кралюк // Острозька академія XVI–XVII ст. Енциклопедичне видання. – Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2008. – С. 270–280. 7. *Левкович І.* Нарис історії Волинської землі (до 1914 року). – Вінніпег: накладом «Волинського видавничого фонду», 1953 (Репринтне видання). – Луцьк: Комерційно-видавниче мале підприємство «Інформаційно-комерційний центр», 1992. – 112 с. 8. *Митрополит Іларіон.* Князь Костянтин Острозький і його культурна праця: Історична монографія. – М. П. «Світязь», 1992 (Репринтне видання 1958 р.). – 216 с. 9. *Мицько І. З.* Бібліотека Острозької академії / І. З. Мицько // Острозька академія XVI–XVII ст. Енциклопедичне видання. – Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2008. – С. 41–42. 10. *Мицько І. З.* Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576–1636) / І. З. Мицько. – К.: Наукова думка, 1990. – 192 с. 11. *Огієнко І. І.* Історія українського друкарства. – Том І. Історико-бібліографічний огляд українського друкарства XV–XVIII вв. – Львів: Накладом Наукового товариства імені Шевченка, 1925 (Репринтне видання). – К.: Либідь, 1994. – 448 с. 12. *Острозька академія XVI–XVII ст.* Енциклопедичне видання. – Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2008. – 417 с. 13. *Пасічник І. Д.* Біблія Острозька / І. Д. Пасічник // Острозька академія XVI–XVII ст. Енциклопедичне видання. – Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2008. – С. 43–54. 14. *Пасічник І. Д.* Смотрицький Герасим / І. Д. Пасічник // Острозька академія XVI–XVII ст. Енциклопедичне видання. – Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2008. – С. 367–368. 15. *Саух П.* Князь Василь-Костянтин Острозький. – Рівне: Волинські обереги, 2002. – 185 с. 16. *Тимошик М.* Історія видавничої справи: Підручник. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 496 с. 17. *Шумовський П.* Острого: Історичний нарис. – Маргет-Англія; Вінніпег-Канада, 1964. – 132 с.